

Kuressaare vanalinna muinsuskaitseala ja kaitsevööndi hajastus ja maastikulised elemendid

KURESSAARE MUINSUSKAITSEALA KAITSEKORRA KOOSTAMISEKS

Kuressaare vanalinna muinsuskaitsealal reg. nr. 27011

TÖÖ NR	2106
OBJEKTI AADRESS	KURESSAARE LINN SAARE MAAKOND
PROJEKTEERIJA	KOPPEL KOPPEL ARHITEKTID OÜ Ohaka 1, Kärla alevik 93501 Saaremaa vald tel 52 38 528 arhitektkoppel@gmail.com
	MTR registreeringu nr EEP002442
MAASTIKUARHITEKT	LIIS KOPPEL
	Muinsuskaitse pädevustunnistus PT 665/2013 Volitatud maastikuarhitekt tase 7
TELLIJA	MUINSUSKAITSEAMET
PROJEKTI STAADIUM	EKSPERTHINNANG

KÄRLA

JUUNI 2021

Sissejuhatus

Kuressaare vanalinna muinsuskaitsealal ja kaitsevööndis asuvad erineva suuruse, ilme, taustaloo ja funktsiooniga haljasalad/rohealad/puhkealad, mida on kokku 22. Siia kuuluvad nii väikesed rohetaskud tänavate ristumiskohtades, pargilikud avalike hoonete välialad, erinevad väiksemad ja suuremad pargid ning rohealad aga ka poollooduslikud kooslused, alleed, mänguväljak ja kooli spordiala.

Käesolevas hinnangus on aladele lähenetud nende olemuslikkusest lähtuvalt ehk arvesse on võetud üheaegselt erinevaid karaktereid, mille põhjal joonistuvad välja nii sarnased kui ka teistega mitte sarnanevad alad. Alad on markeeritud Maa-ameti kaardil: <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/link/Hr3GUw>

Lisaks on toodud üldine kirjeldus ja põhimõtted vanalinna maastikulistest elementidest.

Haljastus

Kuressaarele on iseloomulikud orgaaniliselt liituvad kolmnurksed teravad tänavate ristumiskohad ning nendesse jäävad platsid või haljasalad. Üllatuslikult pole selliseid kolmnurkseid haljasalaid arvukalt – kõigest 4 - **Lossi ja Lasteaia tn nurga haljasala (Pind 4), Koerapark - Turu tn 5 (Pind 5), M. Körberi ja Pikk tn nurga haljasala (Pind 11) ning Põik ja Lasteaia tn nurga haljasala (Pind 22)**. Need alad on olnud läbi aegade haljasalad ja igal neist on väga erinev karakter.

Lossi ja Lasteaia tn nurga haljasala on esinduslik ajaloomälestisest Vabadussõja ausamba ja tammedest nurgastutusega haljasala. Alal paiknevad ka lipumastid ning püsililled istutusala. Vabariigi aastapäeval ja Võidupühal viiakse alal läbi pidulikke sündmusi. Muul ajal on ala aktiivses kasutuses linnaruumis viibijate poolt. Tammed ja ausammas moodustavadki haljasala põhiolemuse. Ala sai uuenduse EV100 projekti "Hea avalik ruum" raames.

Koerapark on ajalooliselt olnud tiigi või märjema lohuga haljasala, mille tekkepõhjuseks ja hoonestuseta jätmises võibki pidada vett. Veestilmast pole enam märke ja ala on perimeetril puudega ümbritsetud muruala. Puuliikidest on levinud jalakad, vahtrad, pärnad, aga leiduvad ka üksikud kased, hobukastanid ja tammed. Põõsastest kasvavad puude vahel sirelid ja ebajasmiiinid. Pikk tänav poolsetes nurkades on noored jugapuu grupid. Haljasala on kõige rohkem kasutuses visuaalselt parki ümbritsevate hoonete elanike poolt.

M. Körberi ja Pikk tn nurga haljasala on vaid tänavaid eraldav ja jalakäijatele otseühendust võimaldav roheala, mis koosneb perimeetril püगतud tuhkpuuhekist, keskosas asuvast noorest pärnast, ühest igihaljast kõrgemast mägimännigrupist, musta leedri ning kibuvitsapõõsast ja ühest miniatuursest tüdrukuga graniitskulptuurist, mis on mägimändide all haljasala tervanurga poolses osas peidus.

Põik ja Lasteaia tn nurga haljasala on vaid tänavaid eraldav roheala, kus kasva üksik vahter. See on küll erakinnistu osa, kuid ülejäänud kinnistust paekivimüüri eraldatud ning moodustab pigem avaliku tänavaruumi juurde kuuluva haljasala.

Sarnased tänavate ristumiskohtadel paiknevad haljasalad, kuid riskülikukujulise põhiplaani on **A. Lutsu tänav nurk – A. Lutsu 1 ja 3 (Pind 13), Vahtra tänav nurk (Pind 15), August Kitzbergi tänav nurk – Lossi tn 15a (Pind 20) ja Kohtu tn 50 haljasala (Pind 7)**. Kui Vahtra ja August Kitzbergi tänavate rohealad on pigem jalakäijate otseühendust võimaldavad rohealad, siis A. Lutsu tänav nurk ning Kohtu tn 50 haljasala on oma olemuselt mõeldud ka peatumiseks. Esimene neist lühiajaliseks ja teine ka veidi pikemaks viibimiseks. Vahtra tänav nurk ja August Kitzbergi tänav nurk on valdavalt madalhaljastatud ning põõsagruppidega. Kohtu tn 50 haljasala üldmulje on valdavalt madalhaljastatud ala, kuid alale on istutatud mitmeid noori puid, mille vanalinlikum mõju haljasalale saabub aastate pärast, kui puud on saavutanud suurema kasvu. A. Lutsu tänav nurk on kõrghaljastatud vanade puudega ja neist kõige vanalinlikum. Kõik alad on varustatud pinkide ja prügikastidega.

A. Lutsu tänav nurk ei leia puhkealana just ülemäära kasutust. Pigem toimib ala ümbritsevate avalike ja poolavalike hoonete (hambapolikliinik ja Linnahotell) ning tänavaruumi kasutajate visuaalse kasutusena. Alal kasvavad puudest vahtrad, jalakad ning puude all laiuvad madalad jugapuud. Hoonestatud kinnistute piiril paiknevad ka sirelid.

Kohtu tn 50 haljasala leiab aktiivset kasutust nii otseteena kui ka pikemalt istujatele. Ala piirab osaliselt püगतud viirpuu ja osaliselt püगतud karvase viirpuu hekk. Põõsagruppidest on levinuimad kibuvitsad ja pargiroosid. Leidub kuslapuid, jugapuid, läätspuid, kukerpuid. Puudest on alal paar püramiidtamme ja noored vahtrad, millest üks on hariliku vahtra punaselehine vorm.

August Kitzbergi tänav nurgal annavad tooni jugapuud ja mägimänd, aga ka ebajasmiiinid, viirpuud, läätspuud. Pingirea August Kitzbergi tänav poolses otsas paikneb miniatuurne dolomiitskulptuur. Lossi tänav ja August Kitzbergi tänav

nurgal asub suurem lillede istutusala. Haljasala nurgas paikneb ka dolomiidist infotulp, mida leidub mujalgi vanalinnas. Vahtra tänava nurk on kahest küljest pügatud hekiga piiratud. Heki moodustavad ühel küljel kuusk, teisel segahekk tuhkpouust, ebajasmiinist, jalakast, lumimarjast ja vahtrast. Alal asub üksik jalakas. Ala keskosas paikneb üksik ebajasmiinipõõsas.

Kuigi A. Lutsu tänava nurk ja Kohtu tn 50 haljasala olid ajalooliselt hoonestatud kinnistud, siis tänapäevast hoonete paiknemist ja tänavamiljööd arvesse võttes on need sobivam säilitada haljasaladena, minnes vastuollu vanalinna ajaloolise hoonestuse asukohtade taashoonestamise ühe printsiibiga. Kohtu tn 50 haljasala puhul oleks sobiv tuua esile ala või selle vahetu ümbruse ajaloolist kasutust avaliku häbiposti asukohana. Vahtra tänava nurk oleks sobiv vanalinlikumalt lahendada. August Kitzbergi tänava nurka sobiks vanalinlik soolopuu.

Eraldi haljasalade grupi moodustavad tänasel päeval avalike hoonete välialad, mis on juba ajalooliselt olnud kõrghaljastatud ja pargilikud alad vanalinnas. Nendeks on **Laurentiuse kiriku hoov – Tallinna nt 13 (Pind 19), Nikolai kiriku hoov - Lossi tn 8/10 (Pind 12), Metodisti kiriku hoov – Karja tn 1 (Pind 18) ja Pargi lasteaia hoov ehk Maagi (Maacki) aed - Lasteaia tn 11 (Pind 9)**. Kõiki neid haljasalaid iseloomustab avaliku hoone paiknemine krundi keskel lopsaka kõrghaljastuse ja üle piirdeaedade voogavate põõsastega.

Laurentiuse kiriku hoov on piiratud paemüüri ja selle kohal asuva pügatud sirelihekiga ning väikeses lõigus ka pügatud jugapuuhekiga. Kiriku hoovis kasvavad pügatud hekile lisaks ka selle kohal ja kõrval voogavad vabakujulised sirelipõõsad. Puudest on ülekaalus vahtrad, aga leidub ka saart ja jalakat.

Oma lopsakuse on mõnevõrra kaotanud Nikolai kiriku hoov, kui mindi kaasa pühakodade nähtavamaks raiumise programmiga eelmisel kümnendil. Asendusistutuse teel on kõrghaljastuse taastamine mõnevõrra teostatud, kuid noored puud ei anna veel edasi õiget miljööd. Põõsastele on sobiv samuti teha täiendistutusi. Puudest on levinumad saared, millele lisanduvad vahtrad. Hoovis kasvab vaid üks üle piirdemüüri voogav must leeder.

Metodisti kiriku hoovis mõjuvad enim üle aia voogavad sirelid. Tagaplaanil kasvavad pappel, vahtrad ja jalakas. Pargi lasteaia renoveerimisel on Maagi aed kui kõrghaljastatud pargilik väliala suudetud pigem säilitada ja väärtustada laste mängualana. Alal kasvavad vanad vahtrad, saared, jalakad. Leidub ka üksikuid kaski, pihlakaid, kuuski, pärnasid, hiiglelupuid. Lasteaia tänava ääres voogavad üle aia sirelid. Lasteaia hoovis kasvavad veel ebajasmiinid, magesõstrad. Kõigi nende avalike hoonete välialade puhul tuleks tagada nende säilimine lopsakate ja pargilikena.

Ühe haljasalade grupi moodustavad erinäolised haljasalad, mis on ajalooliselt olnud hoonestatud kinnistud, mis hävinesid II maailmasõjas. Need on **Mierzejewski park – Mierzejewski tn 1 (Pind 2), Vanalinna kooli staadioniala - Kohtu tn 26 (Pind 16) ja Elektriijaama haljasala – Tolli tn 18 (Pind 6)**. Mierzejewski park on säilinud valdavalt kõrghaljastatud alana peale Mierzejewski mudaravila hävimist. Pargis kasvavad vahtrad, saared, jalakad, pärnad, üksikud viljapuud ning suured lumimarjapõõsagrupid. Alal asub mälestuskivi, mis meenutab kinnistu möödunud hiilgeaegu ja omanikke. Ala on sobiv taas hoonestada avalikuks kasutuseks nii, et seejuures säilib ka pargilik kõrghaljastatud miljöö ja avatud ruum erinevatele kasutajatele ehk kujunduspõhimõtteks võiks olla hoone pargis. Ala kujundamisel tuleks rakendada vanalinlike põhimõtteid.

Vanalinna kooli staadioniala on tihedalt seotud üle tänava asuva koolihoonega. Ajalooliselt on kinnistul paiknenud koolitöötajate elamud, mille hävinemisel muudeti kinnistu kooli sportimisalaks. Ajalooliste hoonete paremini säilinud müürijäänused on eksponeeritud ala peasissepääsul. Ülejäänud Kohtu tänava lõigus on ajalooliste hoonete rusud maetud ja moodustavad künka. Alal kasvavad vanad vahtrad, saared ja jalakad. Ala võib vaadelda nii osaliselt taashoonestatavana kui ka säilitatavana haljas-, puhke-, rekreatsioonialana. Oluline on avalik kasutus ja seose säilimine koolihoonega. Käesolevas seisukorras vajab ala rekonstrueerimist.

Elektriijaama haljasala on oma asukoha ja stiili tõttu tihedalt seotud elektriijaama hoonega ning rajatud ajalooliselt hävinenud hoonestuse asemel elektriijaama stalinistlikuks pargialaks, mis on teadaolevalt Kuressaare ainus stalinistlik haljasala. Ala väärtuslikumateks elementideks on Dvigateli valgustid. Ala naaberkinnistute piiridel kasvavad mõned vanad vahtrad ja jalakad ning nende all pügatud elupuuhekk. Elupuuhekk asub ka Pikk tänava ääres. Ala keskosas paikneb istumisala suurte jugapuu-gruppide vahel. Leidub ka musta leedrit ja kikkapuid. Vanalinliku ilme säilitamiseks on oluline tagada kõrghaljastus pargi servaaladel või naaberkinnistutel. Elektriijaama olemasoluni tuleks ala käsitleda selle esise ja sellega kooskäiva haljasalana. Muudel juhtudel võib kaaluda ala taashoonestamist ajalooliselt esinenud hoonete mahtudest lähtuvalt.

Garnisoni 18 haljasala (Pind 17) moodustab omaette kategooria. See on ajalooliselt olnud hoonestamata ala ning kasutuses erakinnistu aiana ja hiljem ka kooli tarbeaiana. Saaremaa gümnaasiumi rajamisega säilitab kinnistu oma olemuse ajaloolise rohelise alana, kuid saab juurde mitmekülgsema kasutuse õpilaste välialana. Alal on säilitatud vanad õunapuud. Juurde on istutatud vahtraid, künnapuid ning ebajasmiihekk Garnisoni 20 kinnistupiirile. Oluline on säilitada

ala haljasalana, millele võib lisada juurde erinevaid sobilikke rajatise vastavalt vajadustele.

Lossipark (Pind 3) on Kuressaare kõige esinduslikum ja väärtuslikum haljasala. See 19 sajandi II poolel sõjaliste kindlustuste asemele rajatud ajalooline vabakujulises stiilis linnapark moodustab koos Kuressaare kindlusega maamärgi ja ühe sümboli nii Kuressaarele, Saaremaale kui ka Eestile. Park on rajatud mitmes osas – vanem tuumikosa asub kuursaali ümbruses ning Pargi tänava ääres ja uuem osa Allee tänava ääres koos ringallee kindluse mere poolses osas. Erinevad etapid on aga sama väärtuslikud ning ei oma pargi mõistes väga erinevat kaalu, moodustades ühtse terviku. Pargi puistu ning põõsastik on saanud aastat-kümme tagasi olulise uuenduskuuri ja hoolduse. Puistu moodustavad põhiliselt vahtrad, aga seas on ka eksootilisemaid liike. Pargis leidub mitmeid kuurortiperioodil rajatud või seda perioodi järgivaid historitsistlikke hooneid ja rajatise, linna vanim tenniseväljak, kaks mänguväljakut, dolomiidist pargivaas, malmist valgustid, mälestusmärk, malmist jalgadega ajaloolised pingid jne. Pargi rajad ja vallikraavipoolne glassiimüür vajaksid järgmisena sama suurt tähelepanu ja korrastust nagu ülejäänud pargi elemendid.

Mereäärne puhkeala (Pind 1) on valdavalt avatud hooldatud haljasala, millel on oluline roll Kuressaare kindlusele avanevate kaugvaadete säilimisel nii maalt kui merelt ja ka maalt merele avanevate vaadete säilimisel erinevatesse ilmakaartesse erinevatest kohtadest. Raiekivi säär ja titerand on avatumad, rannahoone ümbrus ja Staadioni poolne ala on rohkem kõrghaljastatud. Alal asuvad mitmed puude ja põõsaste grupid. Levinud on vahtrad, saared, paplid, kased, pooppuud, kastanid. Põõsastest kasvavad alal enim sirelid ja kibuvitsad. Alal paiknevad veel rannahoone ning mitmed rajatised (rannainventar, mänguväljak, võrkpalliplatsid, väljõusaal, skatepark) puhkamiseks ja vaba aja veetmiseks mererannas. Alal asuvad ka erinevad skulptuurid – A. Uustuldi ja ka 1990. aastate lõpus toimunud Kunstisuve raames teostatud kujud.

Ala on vajalik säilitada avaliku kasutusega haljasalana, millele on sobiv lisada erinevaid funktsioone ja ehitise, kuid seda tuleb teostada ennekõike olemasolevate väärtuste ja vaadete säilitamisega. Peenetundelisemat lahendust vajab ala puhul kunsti-kultuuri ja spordi ühendamine või eraldamine nt skulptuurid vs skatepark, skulptuurid vs võrkpall jmt.

Staadioni tagune ala (Pind 10) erineb kõikidest teistest vanalinna haljasaladest, sest see on pigem merest kasvav üleminekuala linna ja mere vahel. Tegemist on poolloodusliku niiske kooslusega, kus kasvavad kadakad, heintaimed, mitmed rannikule iseloomulikud lehtpuud ja põõsad - mustad lepad, haavad, metsviljapuud, viirpuud, pooppuud, pajud aga ka paplid, verevad kontpuud, kibuvitsad. Alal asuvad mitmed looduskaitsealused taimeliigid ning see on sobiv säilitada poolloodusliku alana eelkõige looduskaitseaspektist mitte muinsuskaitseaspektist. Sobiv on rajada juurde erinevaid võimalusi selle loodustsäätvalt kasutamiseks (nt laudteed vms). Oluline on ala puhul samuti Kuressaare kindlusele avanevate kaugvaadete säilimisel nii maalt kui merelt ja ka maalt merele avanevate vaadete säilimisel/avamisel erinevatesse ilmakaartesse. Alal asub võsasse kasvanult ajaloolise objektina päikesekell, mis vajab välja puhastamist ja esile toomist koos ligipääsetavusega.

Kesklinna mänguväljak – Lasteaia tn 1 (Pind 14) on haljasalalik puhkeala vanalinna südames. Selle suurimateks väärtusteks on müüri ümbritsetus ja mänguväljaku atraktsioonidele ning kasutajatele varju pakkuva vanalinliku kõrghaljastuse olemasolu. Levinuimateks puudeks on vahtrad, aga leidub ka viirpuusid. Põõsastest on enim sireleid ja enelaid. Ala pidevalt korrastatakse ja haljastust uuendatakse. Et moodsate mänguvahendite suurt osakaalu pehmenada ja vanalinnale sobivust annab just alal asuv haljastus, siis on vajalik hoida silma peal, et ajaloolised vanalinlikud puu- ja põõsaliigid ei asendataks sobimatutega. Kaaluda tasuks osade puude ja põõsagruppide asendamist vanalinlikumatega.

Kuressaare vanalinnas vääriavad tähelepanu ja eraldi käsitlemist kaks alleed - **Allee tn ja Uus-Roomassaare tn allee (Pind 8) ja Tallinna tänava allee (Pind 21)**.

Allee tänaval paiknesid puud ajalooliselt tänava ääres kinnistute piiril ja moodustasid tänavaalale sellisena mõttelise allee hoopis hoovialadel. Vormi lõigatud pärnadega allee rajati sinna oletatavalt 20. sajandi keskpaigas koos Uus-Roomassaare tänava haljastamisega. Et Allee tänava ääres on põlispuud kinnistupiiridel valdavalt hävinenud ja neid pole asendatud, siis annab nõukogudeaegne allee edasi inimhõõtmelise ajaloolisele keskkonnale vastavat tänavamuljet. Et mitmete kinnistute puhul pole kinnistupiirile suurte puude istutamine võimalik ja olemasoleval alleel on ühtne joon ka Uus-Roomassaare tänaval asuva alleega, siis on olemasolev allee väärtuslik ning vajab säilitamist. Allee tänava lõigus paikneb allee ühel pool tänavat. Uus-Roomassaare lõigus kahel pool.

Tallinna tänava allee on vähem regulaarne ja vabakujulised pärnapuud moodustavad rea põhjapoolsel tänavapoolel. Antud tänavalõik on ajalooliselt olnud ka haljastamata, mis lasi ajaloolistel hoonetel tänavapildis esile tulla. Allee väärtus seisneb hetkel inimhõõtmelise ja hubase tänavaruumi moodustamises, kuid tänava rekonstrueerimisel oleks mõeldav ka

allee viimine tänava vastasküljele, kus see laseks ajaloolistel hoonetel taas esile tulla ning pehmendaks tänava lõunaküljele rajatud kaasaegsete ja nõukogude perioodist pärit suuremahuliste hoonete mõju tänavaruumis.

Üldiselt võib välja tuua, et lisaks Kuressaare vanalinna muinsuskaitseala ja kaitsevööndi väärtuslikele haljasaladele/rohealadele/puhkealadele omab sama suurt tähtsust **üle vanalinna paiknev haljastus erakinnistutel**. Kinnistutele on iseloomulik üksikpuude ja väikeste puugruppide esinemine nii kinnistupiiril kui ka krundi sügavuses. Levinumad on lehtpuud nagu harilik vaher, harilik jalakas, harilik saar, aga leidub ka harilikku pärna, suurelehist pärna, harilikku hobukastanit, harilikku tamme, künnapuud, pooppuud. Eksootilisemad liigid on vähem esinevad harilik robiinia, kreeka päiklipuu. Harva esineb ka okaspuid – harilik kuusk, must mänd, euroopa ja siberi lehis, harilik ebatsuuga. Põõsastest ja madalatest puudest on traditsioonilised üle piirdeaedade vabakujuliselt laiuvad üksikud, grupiti või ridadena paiknevad mustad leedrid, harilikud sirelid, harilikud ebajasmiiidid, kurd- ja näärelehised kibuvitsad. Vähem esineb ka harilikke ligustreid, harilikke lumimarjasid, suuri läätspuud, harilikke kuslapuid ja harilikke jugapuid.

Maastikulised elemendid

Maastikulistest elementidest moodustavad vanalinna peale hoonete ja haljastuse veel tänavad, erinevad platsid ja parklad, katendid, piirdemüürid ja piirdeaiaid, valgustid, pingid ja prügikastid, rattahoidlad, viidapostid, haljastatud vaasid/potid/konteinerid, infotulbad, kaevud, skulpturaalsed väikevormid jne. Kuressaare vanalinnale on iseloomulik orgaaniliselt kulgev sumbukülik tänavatevõrk koos teede ristumiskohtadesse tekkivate kolmnurksete platsidega. Samuti on iseloomulik heleda kivi (paas, dolomiit) ja tumeda metalli (ajalooliselt malm) kasutamine. Vanalinnas on levinud nii paekivist piirdemüürid ja dolomiidist väravapostid kui ka metallist väravad, aga ka dolomiidist vaasid ja infotulbad, dolomiidist või malmist pingid kombineerituna puiduga, metallist (sh malmist) valgustid jne. Puidust elementidest on iseloomulikud kõrged plankaiad. Katendite osas oli valdavaks munakivisillutis, mis oli tihti kombineeritud ka paekiviplaatidega. Alles hilisemalt on maastikuliste elementide puhul võetud kasutusele rohkelt betooni, tänavate puhul ka asfaldi ning inventari puhul vähemal määral ka pressitud plaati nagu tsementkuidplaat. Üldpilt vanalinnas asuvast inventarist on pigem erilmeline ja see võib ka nii olla. Katendite käsitlemine vajaks ühtset üldkontseptsiooni, konkreetsemaid piire ja suuniseid, et väärtustataks säilinud munakivisillutisi, dolomiit ja paekiviplaate ning asfalteerimise asemel kasutataks pigem vanalinna tänavatel ja platsidel sillutiskive/plaate.

Muinsuskaitse tingimused

Muinsuskaitse põhimõtted haljastusele:

1. Kuressaare vanalinliku haljastuse loovad eeskätt vanad puud ja lopsakad põõsagrupid ning ajas kindlalt välja kujunenud liigid, mistõttu tuleks kõikide vanalinna haljas- ja puhkealade puhul sellest lähtuda.
2. Tagada olemasolevate vanalinnale traditsiooniliste puude ning põõsaste järjepidev hooldamine ja seeläbi nende tervisliku seisundi hoidmine ning eluea pikendamine.
3. Säilitada puude hooldusõikustega liikidele omased võrakujud (välja arvatud Allee ja Uus-Roomassaare tänavate alleed, mis lõigatakse vormi).
4. Säilitada põõsaste hooldusõikusega liikidele omased võrakujud (välja arvatud pügatud hekid, mis paiknevad koos piirdeaedadega ja üle pügatud heki voogavate lopsakate põõsagruppidega).
5. Teostada puude ja põõsaste uuendamine või uushaljastuse rajamine järgides vanalinnale omaseid põhimõtteid nii paigutuse, liigilise koosseisu kui ka vormi ja värvi osas. Uued liigid või vormi- ja värvimängud traditsiooniliste liikide kasvukujude ja lehestikkudega muudavad ajalooliselt välja kujunenud miljööd, mistõttu pole neid sobiv laialdaselt kasutada.
6. Haljastuse planeerimisel arvestada vanalinna muinsuskaitsealal asuvate ajalooliste hoonete vaatekoridoridega nende säilitamise teel või haljastuse rajamise ning likvideerimise läbi vaatekoridoride loomisega ajalooliste hoonete vaatesihtide rõhutamiseks.
7. Eemaldada vanalinna haljastuspõhimõtetele mittevastavad puud ja põõsad, vastavalt kehtivale raiemäärusele ja/või projektile.
8. Tänavapiirile hävinenud hoonete asemele vabalt kasvanud puud-põõsad ei tohi olla üldjuhul takistuseks vanalinna ehitusmiljöö taastamisel.
9. Planeeringute ja ehitusprojektide koostamisel ning ellu viimisel peab vanalinnale omase haljastuse säilitama ning tagama, et hoonestuse, tehnovõrkude, teede/platside, piiretega jmt. ei kahjustataks puude/põõsaste

- juurestikku, tüve ega võra ning ei halvendataks puude/põõsaste kasvutingimusi.
10. Lillede rohke kasutamine pigem pole vanalinnale omane.
 11. Kuressaare vanalinna muinsuskaitsealal ja kaitsevööndis asuvatel haljasaladel/rohealadel/puhkealadel peavad tööd toimuma muinsuskaitse eritingimuste ja vastava projekti alusel. Eritingimused ja projektid tuleb koostada muinsuskaitse pädevustunnistusega ja arhitekti või maastikuarhitekti kutsetunnistusega spetsialisti poolt.

Muinsuskaitsetised põhimõtted maastikuliste elementidele:

1. Säilitada vanalinna tänavavõrk, võttes arvesse sealhulgas tänavate ajaloolist orgaanilist kulgemist ja laiusi.
2. Säilitada tänavate ristumiskohtadesse tekkivad kolmnurksed platsid ning väärtustada neid vanalinlike katenditega, markeeringutega või info lisamisega ajaloolistest kasutustest.
3. Koostada vanalinna tänavate, platside ja parklate katenditele ühtne üldkontseptsioon, mis annaks konkreetsemad piirid ja suunised, et väärtustataks säilinud munakivisillutisi, dolomiit ja paekiviplaate ning asfalteerimise asemel kasutataks vanalinna tänavatel ja platsidel pigem graniidist ja betoonist sillutiskive/plaate.
4. Säilitada ja restaureerida vanalinna piirdemüürid koos väravatega ning plankaiad, taastada müürid ja aiad nende ajaloolistel kohtadel.
5. Vanalinna inventar (pingid, prügikastid, rattahoidlad, haljastatud vaasid/potid/konteinerid) on sobiv säilitada eriliselisena, kuid oluline on tagada vanalinnale iseloomulike materjalide (valdavalt paas, dolomiit, malm, raud, vähemal määral puit) ja värvide (heledapoolsem kivi ja puit, tumedapoolsem metall) ülekaalukas kasutamine võrreldes teiste lahendustega.
6. Säilitada vanalinna tänavavalgustid. Need valdavalt ca 5 m kõrgustel mastidel tumedast metallist valgustid on sobilike põhimõtete järgi uuendatud eelmise kümnendi alguses ja annavad edasi vanalinlikku miljööd. Mereäärse puhkeala valgustid on tsiingitud ja teises võtmes ülejäänud alaga võrreldes, kuid harmoneeruvad antud keskkonnaga ja ei kuulu ülejäänud alaga ühtlustamisele.
7. Säilitada ja vajadusel järjepidevalt restaureerida vanalinnas olevad dolomiidist infotulbad, ajaloolised kaevud ning kaevumajad ja skulpturaalsed väikevormid.
8. Vanalinnas asuvad tumedast metallist viidapostid on tänavaruumi sobivad ja tuleb vajadusel restaureerida.